

JULKAISTU NUMEROSSA 3/2018

TEEMAT

Älylääkekaapeista turvaa niin potilaille kuin henkilökunnalle

Emilia Kemppainen / Kirjoitettu 18.6.2018 / Julkaistu 10.10.2018

Terveydenhuollon lääkehuollossa on tapahtunut suuria muutoksia viime vuosien aikana ja esimerkiksi älylääkekaapit valtaavat lääkehuoltoa. Sic! haastatteli Kuopion yliopistollisen sairaalan sairaala-apteekkari Jouni Ahosta, proviisori Minna Kurttilaa ja dosentti Toivo Naaranlahtea, joilla on kokemusta älylääkekaapeista ja niiden käyttöönotosta.

Lääkehuolto sairaaloissa on muuttunut paljon älylääkekaappien myötä. Laite, jota Suomessa löytyy jo useammasta sairaalasta, on teknologian taidonnäyte lääkealalla.

– Älylääkekaappi on elektroninen lääkkeiden säilytysjärjestelmä. Siihen on lähes aina integroitu tietojärjestelmä, joka ohjaa käyttäjiä, kertoo eläkkeelle jäänyt dosentti Naaranlahti.

Älylääkekaapin hyödyt ja turvallisuus

Älylääkekaappi nopeuttaa lääkkeen löytymistä, tuo varmuutta annosteluun ja ehkäisee väärinkäyttöä. Kaapeissa on sähköinen lukitusmekanismi, joka vaatii avautuakseen tunnistuksen. Tunnistus voi olla varmennekortti ja pin-koodi, silmän-, sormenjäljen- tai kasvojen tunnistus.

– Älylääkekaapit tuovat turvaa tulostettavien ja värikoodattujen tarrojen avulla. Lääkkeen oton yhteydessä voidaan tulostaa tarra, jolla merkataan esimerkiksi kaapista otettu lääkeruisku. Tarrasta näkee lääkevalmisteen sekä kuka sen on ottanut ja milloin, toteaa Ahonen.

– Kaiken lähtökohta on potilasturvallisuuden parantaminen. Kun toimitaan sellaisissa olosuhteissa, joissa on kiire, kuten erikoissairaanhoidon leikkausyksikössä tai teho-osastolla, lääkkeen varmentaminen voi olla yhden ihmisen nimissä. Yksi ihminen ottaa lääkkeen, tarkastaa ja vielä antaa sen. Tämän takia tarvitaan järjestelmiä, jolla voidaan tarkastaa oikea lääke viivakoodin tai muun kooditunnisteen avulla, Ahonen jatkaa.

Älylääkekaapilla voidaan mahdollistaa myös se, että vain ne henkilöt, joilla on tarve saada lääkkeitä, ovat oikeutettuja älylääkekaapin käyttöön. Tämä johtaa siihen, että henkilökunta työskentelee siellä, mihin heidät on ensisijaisesti koulutettu. Sairaala-apteekki täyttää älylääkekaappia, jolloin sairaanhoitajat ja lääkärit saavat keskittyä potilastyöhön.

Älylääkekaapeissa on yleensä myös automaattinen varastonvalvontajärjestelmä.

– Näin on helppo seurata lääkkeiden kulutusta ja lääkkeitä voidaan ohjata sinne, missä niitä tarvitaan, kertoo Ahonen.

Myös harvinaisten lääkkeiden löytyminen helpottuu, kun henkilökunta näkee koko sairaalan älylääkekaappien tilanteen ja voi hakea lääkkeen toisesta kaapista. Tuotevirhe-epäilyn sattuessa voidaan kätevästi paikantaa, missä kyseistä lääke-erää sairaalassa on ja se voidaan poistaa nopeasti käytöstä.

Turvallisuudesta huolehditaan myös säännöllisillä huoltotoimenpiteillä, kahdennetulla tietoverkolla ja kameravalvonnalla. Koulutuksen ansiosta henkilökunta osaa toimia myös ongelmatilanteissa ja kaapin saa auki manuaalisesti, jos tarve vaatii.

Henkilöstö tiiviisti mukana suunnittelussa

Älylääkekaapit soveltuvat moniin terveydenhuollon yksiköihin. Suomessa niitä on käytössä yliopistollisissa sairaaloissa, keskussairaaloissa ja yksityissairaaloissa. Terveyskeskuksetkin ovat yksi mahdollinen älylääkekaappien hyödyntäjä.

– Usein perusterveydenhuollon puolella työskentelee henkilöitä, joilla ei välttämättä ole terveydenhuollon ammattihenkilön pätevyyttä. Tällöin kaikenlainen varmentaminen on hyvä apu. Se on riskien hallintaa, Ahonen toteaa.

Kuopion yliopistollisessa sairaalassa (KYS) älylääkekaappeja otettiin käyttöön 45 kappaletta kevään 2015 aikana. Tällä hetkellä KYSiltä löytyy 64 älylääkekaappia.

– Kaapeista otetaan kuukausittain 74 000 lääkevalmistetta, kertoo Kurttila.

KYS on saanut henkilöstöltä kaapeista positiivista palautetta, vaikka älylääkekaapin käyttö vaatiikin totuttelua. Tyytyväisyydestä kertoo esimerkiksi se, että Kuopiossa teho-osastolle otettiin aluksi viisi älylääkekaappia, mutta muutamassa vuodessa määrä on tuplaantunut.

– Hyvin tärkeää on se, että henkilökunta otetaan mukaan suunnitteluun. Meillä Kaarisairaalassa teho-osaston henkilöstö oli mukana kehittämässä kaappia alusta saakka, Ahonen kertoo.

Älylääkekaapilla kohti katkeamatonta lääkehoitoketjua

Älylääkekaapit ovat avanneet mahdollisuuksia myös muunlaiseen digitalisointiin. KYSissä työn alla ovat parhaillaan esimerkiksi sähköiset huumausainekulutuskortit.

– Huumausaineiden kulutuksen kirjaus on lakisääteistä toimintaa. Tällä hetkellä älylääkekaapin tietojärjestelmän lisäksi huumausaineen otto täytyy erikseen merkitä paperiseen kulutuskorttiin ja vielä potilastietojärjestelmään. Tätä prosessia pystytään jouhevoittamaan sähköisellä huumausainekortilla, selittää Kurttila.

Älylääkekaappien rinnalle kaavaillaan KYSissä myös älylääkekärryä, joka sisältäisi osastoilla eniten käytetyt valmisteet sekä potilaiden päiväkohtaiset lääkkeet.

– Älylääkekärry tulee lähelle potilasta ja sulkee katkeamattoman lääkehoitoketjun. Älylääkekärryn ja -kaapin avulla saadaan suoritettua potilaan kirjaukset aina määräyksestä lääkkeen antoon saakka, selventää Ahonen.

– Tulevaisuudessa lääke siis otetaan ensin kaapista ohjatusti, jonka jälkeen vielä varmennetaan sekä oikea potilas että oikea lääke. Tieto siirtyy edelleen potilastietojärjestelmään ja näin syntyy katkeamaton lääkehoitoketju, tiivistää Kurttila.

Emilia Kemppainen

HuK

Viestintäharjoittelija, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

Tulevaisuuden sairaalahoito on jo täällä

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2018/3_2018/laakkeet-ja-digitalisaatio-2.0/tulevaisuuden-sairaalahoito-on-jo-taalla)

Miten edistää lääkehuollon ja lääkehoidon digitalisaatiota?

(<http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2018/2018/laakkeet-ja-digitalisaatio-1.0/miten-edistaa-laakehuollon-ja-laakehoidon-digitalisaatiota->)

Lääkehuollon häiriötilanteet mittaavat yhteistyön toimivuuden

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/vain-verkossa/laakehuollon-hairiotilanteet-mittaavat-yhteistyon-toimivuuden)

Bentsyylipenisilliinin saatavuushäiriö testasi Suomen lääkehuollon toimivuutta

(http://sic.fimea.fi/verkkolehdet/2017/3-4_2017/palstat/bentsyylipenisilliinin-saatavuushairio-testasi-suomen-laakehuollon-toimivuutta)